

• Mesto Námestovo •
Mestský úrad Cyrila a Metoda 329/6
029 01 Námestovo
Slovenská republika •

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo

Vybavuje/linka

Dolný Kubín

RÚVZDK/OHŽPaZ/595/1483/2025 Mgr. Natália Jurčíková

11. 03. 2025

Vec

Svetový deň vody 2025

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dolnom Kubíne pripravuje dňa 20.03.2025 aktivity ku Svetovému dňu vody. V roku 2025 je na základe rozhodnutia Organizácie spojených národov hlavná téma "Ochrana ľadovcov", ktoré predstavujú dôležitý zásobník pitnej vody pre takmer 2 miliardy ľudí.

Dávame vám na vedomie, že RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne poskytne všetkým záujemcom pri príležitosti SDV 2025 bezplatné orientačné laboratórne vyšetrenie vzoriek vody z individuálnych vodných zdrojov v ukazovateľoch dusičnany a dusitany ako aj odborné poradenstvo v čase od 8:00 – 12:00. Vzorky vody prineste v jednorazových vyčistených fľaškách, najlepšie z minerálky. Voda by mala mať čo najnižšiu teplotu.

V prípade potreby kontaktujte RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne - Hygienu životného prostredia a zdravia na tel. čísle: 0915 468 180 alebo emailom: dk.hzp@uvzsr.sk.

K dispozícii je aj online dotazník „Mám rád vodu“, prostredníctvom ktorého môžu spotrebiteľia vyjadriť svoj názor na kvalitu pitnej vody z verejných vodovodov a individuálnych vodných zdrojov. Dotazník je dostupný na webovej stránke: <https://www.uvzsr.sk/web/uvz/ako-vn%C3%ADmate-kvalitu-pitnej-vody-pribl%C3%AD%C5%BEEte-n%C3%A1m-svoje-postoje-v-dotazn%C3%ADku1>

V prílohe posielame infografiku pre účely propagácie na obecnom úrade alebo obecnej nástenke.

RNDr., Mgr. Mária Varmusová, MPH
regionálna hygienička

Informatívna poznámka - tento dokument bol vytvorený elektronicky

VPLYV ZMENY KLÍMY NA BEZPEČNOSŤ VODNÝCH ZDROJOV

Ústrednou témou tohtoročného Svetového dňa vody je **ochrana ľadovcov**. Ľadovce predstavujú dôležitý zásobník pitnej vody pre takmer 2 miliardy ľudí a svojou prítomnosťou vo vybraných lokalitách významne ovplyvňujú globálne klimatické a vodné cykly esenciálne pre život na Zemi. Súčasná zmena klímy spôsobuje topenie ľadovcov a narušenie hydrologických cyklov, čo vedie k ohrozeniu zdrojov pitnej vody na celom svete. Na Slovensku síce už ľadovce nemáme, ale zmeny klímy aj na našom území ohrozujú zdroje vody prostredníctvom narušenia vodného cyklu - teda kde, kedy, koľko a v akej forme sa voda vyskytuje.

Zvyšujúce sa teploty zintenzívňujú vyparovanie vody a ohrozujú vodné zdroje.

Extrémne suchá spomaľujú prirodzené dopĺňanie vodných zdrojov. Naopak pri extrémnych dažďoch príroda nedokáže zachytiť všetku vodu a dochádza k splachom („run-off“) z prostredia alebo k povodniam, ktoré vedú k znečisteniu vodných zdrojov. Okrem mikrobiálneho znečistenia dochádza k aj chemickému znečisteniu.

N
Nitrogen
14,007

Veľký problém spôsobujú zlúčeniny dusíka – **dusičnany** a **dusitany**, ktoré sa nachádzajú všade okolo nás - ako prirodzená zložka v rámci kolobehu dusíka v životnom prostredí, ale aj z dôvodu ľudskej činnosti (používanie dusíkatých hnojív či únik odpadových vôd zo žúmp). Nárazové dažde môžu spôsobiť splachy dusíkatých zlúčenín z povrchov do vodných zdrojov, čo môže viesť k ich kontaminácii. Obzvlášť ohrozené sú individuálne vodné zdroje - studne. Nadlimitné hodnoty dusičnanov a dusitanov v pitnej vode môžu viesť k závažným zdravotným problémom.

Úrad verejného zdravotníctva a vybrané regionálne úrady pri príležitosti Svetového dňa vody 2025 ponúkajú bezplatné orientačné vyšetrenie vzoriek vody z individuálnych vodných zdrojov (studní) v ukazovateľoch **dusičnany** a **dusitany**. Bližšie informácie na www.uvzsr.sk a stránkach jednotlivých regionálnych úradov.

Čo je potrebné vedieť

o DUSIČNANOCH

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Čo sú dusičnany?

Dusičnany ako aj dusitany sú chemické zlúčeniny, ktoré sa nachádzajú všade okolo nás. Ako prirodzená zložka sa v rámci kolobehu dusíka v životnom prostredí bežne vyskytujú napríklad aj v potravinách a vo vode.

Ide o látky, ktoré sú vo významnej miere súčasťou hnojív a v poľnohospodárstve sa využívajú v rozsahu, ktorý nie je schopná pokryť ich ťažba z prírodného prostredia a preto sa vyrábajú aj umelo.

K základným vlastnostiam dusičnanov patrí ich dobrá rozpustnosť vo vode.

Najvyššia prípustná hodnota v pitnej vode pre dusičnany je 50 mg/l a pre dusitany je 0,50 mg/l. Vodu s vyššími koncentraciami týchto látok je potrebné z používania na pitné účely a prípravu potravín vylúčiť.

Aké sú zdroje dusičnanov?

Vo všeobecnosti platí, že zvýšenou koncentráciou dusičnanov a dusitanov v životnom prostredí (najmä v pôde a vo vode) sú ohrozené oblasti s intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou a územia, kde nie je vybudovaná kanalizácia a čistiarne odpadových vôd.

Prekročenie limitných hodnôt povolených vo vodách preto signalizuje nadmerné používanie hnojív, postrekov a úniky odpadových vôd zo žump, septikov a živočíšnych fariem.

Prečo sa v rámci svetových dní vody vyšetrujú práve dusičnany?

Dusičnany v nízkych koncentráciách nepredstavujú pre človeka zdravotné riziko. Ich nadmerné množstvo však môže mať na zdravie negatívny a v prípade malých detí až fatálny vplyv.

V tráviacom trakte sa vplyvom niektorých druhov baktérií dusičnany redukujú na toxickjšie dusitany. Tie po vstrebaní do krvi spôsobujú premenu krvného farbiva hemoglobínu na methemoglobín a tým v krvnom obehú zníženu schopnosť prenášať kyslík.

Prejavom je zmodranie kože a pier, pri vážnejších stavoch to môže byť dusenie, poškodenie funkcií mozgu až zlyhanie základných životných funkcií. Toto ochorenie, methemoglobinémia, ohrozuje najmä nedonosené deti a dojčatá do 3 mesiacov.

I na Slovensku bolo zaznamenaných v minulosti viacero prípadov, kedy používanie vody (na pitie a prípravu umelej výživy) s vysokým obsahom dusičnanov z vlastných studní viedlo k úmrtiu detí. Zvýšené riziko výskytu methemoglobinémie vzniká vtedy, ak je voda kontaminovaná aj mikrobiologicky.

Karcinogénne účinky samotné dusičnany nevykazujú. Dlhodobé prijímanie pitnej vody a potravy s vysokým obsahom dusitanov a dusičnanov však môže viesť v žalúdku k vzniku nitrozlučenín (ako napr. nitrozamíny), ktoré sú pre človeka pravdepodobne karcinogénne. Ide najmä o zvýšené riziko nádorov tráviaceho traktu a močových ciest.

Nakoľko **odber vody na analýzu dusičnanov / dusitanov nevyžaduje špeciálne zručnosti ani vybavenie (nádoby)**, môžu si vzorku vody zo studne odobrať a priniesť na vyšetrenie aj samotní občania (napr. v rámci Svetového dňa vody).

Aké sú výsledky analýz dusičnanov za posledné roky?

Z údajov, ktoré úrady verejného zdravotníctva za obdobie posledných 10 rokov evidujú, vyplýva, že **približne jedna tretina analyzovaných vzoriek vody z domových studní** hodnotených podľa požiadaviek na pitné účely obsahuje zvýšenú koncentráciu dusičnanov.

V rámci analýz boli zaznamenané aj vzorky vody s 10-násobným prekročením, pričom voda bola používaná v domácnostiach aj pre deti a na prípravu stravy pre dojčatá.

Ako riešiť situáciu so zvýšeným obsahom dusičnanov?

Dusičnany a dusitany nie je možné z vody odstrániť prevarením, ani bežnými mechanickými či uhlíkovými filtrami. Ich nadlimitné množstvá je možné odstrániť iba použitím vhodného zariadenia na cielenú úpravu vody.

V prípade, že spotrebiteľ nemá možnosť iného prístupu k pitnej vode a takéto zariadenie si chce nainštalovať, je potrebné okrem úvodných finančných nákladov zvážiť aj následné náklady na jeho pravidelnú údržbu, výmenu filtrov, resp. analýzy na preukázanie jeho účinnosti.

Potrebné si je tiež uvedomiť, že **analýzy dusičnanov / dusitanov neposkytujú komplexný obraz o zdravotnej bezpečnosti pitnej vody**, ale ide len o vyšetrenie 2 vybraných ukazovateľov.

Platí totiž, ak:

→ je vzorka vody v ukazovateľoch dusičnany / dusitany nevyhovujúca, pitná voda určite nie je vhodná na pitné účely,

ale

→ ak je vzorka vody v ukazovateľoch dusičnany / dusitany vyhovujúca, pitná voda nemusí byť vyhovujúca v niektorom inom ukazovateli a je potrebné vykonať ďalšie analýzy.

Máte otázky týkajúce sa kvality vody?

V prípade, že máte akékoľvek pochybnosti v súvislosti s kvalitou vody z Vašej studne, odporúčame obrátiť sa na miestne príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva (zoznam úradov verejného zdravotníctva a ich kontakty nájdete uverejnené na www.uvzs.sk).

